

MAGYAR HADI SZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

Telcki Mihály utasítása a huszti vár kapitánya és várnagyai számára, 1669-ből.

Instructio pro Generoso et egregiis Dnis Michæle Katona Capitano, Martino Losonczy, Laurentio Nagy Castellanis arcis et præsidii Husztiensis, Dnis Amicis mihi benevolis. 1669. Február. Huszt.

Mivel a mi kls urunk ő Naga az itt való dolgok felől még nem egészen informatus, maga méltóságos Subscriptioja és pecsété alatt klmeknek instructiot nem küldhetett, méltatlan voltomra én reám bízván kelmekkel együtt az itt való gondviseléseket ; hogy én is ne láttassam ez helyet gondviseletlenül hagynom és klmetek is tudhassa jobban az dolgokat alkalmaztatni, egynehány punctumokat irattam le, melyeket a mi klmés Urunk parancsolatjából irtam ; Kérem, sőt a nekem adatott hatalom szerint parancsolom is, hogy klmetek magát alkalmaztassa, alattavalóival is megtartassa, mindaddig ahoz tartsa klmetek magát, míg az mi kglis urunk ő Nsga, maga méltóságos Subscriptioja s pecsétje alatt való instructiot nem küld, mely is nem sokára halad.

Mindenek felett az Isten dicsőségét előtte viselvén klmetek szorgalmatosan, senki is Isten ellen való káromlást s szitkozodást ne cselekedjék, a ki cselekednék, érdeme szerint való büntetését el ne mulassa, klmetek observálván erről az eddig itt a kapukban táblákra kiiratott illendő törvényeket.

Midőn a prædicator Isten szolgálatjára felmegyen, az egész præsidiumot reá erőltessék a prædicatora s könyörgésre való menetelre. A ki elsőbben elmulasztja, megintessék ; a ki másodsor, ő klmek találjanak büntetést neki.

Mikor estve, reggel is, a kapukat megnyitják, beteszik, a szokott könyörgéseket az arra rendeltetett személyekkel követtessék ő klmek.

Erős büntetés alatt meg legyen hagyva, szorgalmatos vigyázással kell lenni magának is kapitány s porkoláb uraiméknak, reájok vigyázzanak, de hadnagyokkal, tizedesekkel, káplárral reá vigyáztassanak, senki egymással ne suttogjon, hanem ha kinek mi dolga, nyilván s nagyon beszéljék egymással, annál inkább a várból kijövén, oly személyekkel ne traktáljanak, kikhez gyanúság férhetne s kiknek urának vagy asszonyának ez várhoz praetensioja lehetne. A ki bizonyos szükségért le akar jőni a városba, a kapitány uramtól kérezzék, annak bizonyos óra adassék a felmenetelre, egyszersmind felest nem kell kibocsátani, míg azok fel nem mennek, másokat addig le nem kell bocsátani.

Ha ő klme a sokszor való lejárásokban a praesidiumnak akadályt lát, inkább a kufárok és egyebeket, kik afféléket árulnak, erőltessék reá, vigyék a kastélyba a kenyeret s egyebeket, pénzre ott is azon áron adhatni el, mint itt alatt.

A gyalogokat ő klme éjjel ki ne engedje hálni, kiváltképpen az urunk udvari gyalogit sehová is ki ne bocsássa, se küldje oly helyre, annál inkább ne bocsássák, ha kéredzenek is, hogy kiháljanak. Az itt való régi gyalogok közül, ha ki házához kéredzik, egy éjszakára elbocsáthatják ő klmek, de egyszersmind ne felest, ha valahová kell is küldeni oly helyre, hogy künn háljon, azokból küldhetnek el ő klmek, de visszatérvén mind mikor magok kéredzenek, mind mikor küldetnek, jól meg kell őket examinálni, hol, kivel s miről beszélgettenek.

A várban, ha szükség nem hozza, korcsomát nem kell árultatni; igen reá kell vigyázni, a vitélő rend egymással ne veszekedjék; a ki affélébe elegyíti magát, az olyakat ő klmek megbüntessék keményen. A ki pedig akármilyen okon egyik a másikra kardot vonson, keze vágassék le. A ki pedig egyik a másikat megsebesíti, meg haljon érette.

A ki kapitánja, úgy porkolábja ellen embertelenül szól, igen-igen megverettség; a ki hadnagyával embertelenkedik, elsőben megintesség, másodszor megverettség; a ki pedig ugyan fegyverhez nyulna, feje vétessék; a ki tizedesével ok nélkül embertelenkedik kétszer megintesség, harmadszor megverettség, ha ugyan gyakorlaná, ki csapattassék a várból.

Valaki nappal lármát csinál, meg kalafáztassék, a ki éjjel, meghaljon érette.

Szót senki, élete vesztése alatt, sem egyszer sem másszor a várból ki ne vigyen.

Naplemente után senki is lámpás nélkül ne járjon. Kiki kéményét gyakran seperje. Valaki kéményitől gyuladás leszen, erősen megbüntettség; a ki ugyan contumacia ductus az ellen cselekednék, kicsapattassék.

sék gyalázatosan a várból, avagy ha ugyan káros gyuladás esik szállásáról, megháljon érte.

A strásákat, czirkálókat kapitány uram is eljárja, de leginkább azokra való vigyázás porkoláb uraimékot illeti. Azért ő klmek becsületek vesztése alatt mind estve, éjféltkor, reggel is a czirkálókat magok állassák föl; azonban a hadnagyokkal gyakran megjárassák, úgy a tizedesekkel is. Valamely Czirkáló aluva találattik, elsőbben egész sereg láttára keményen megverettség; másodsor, ha ugyanó találattik aluva meg öletesség; ha pedig oly időben találattik a czirkáló elaluva, a mikor a vár szállásában, vagy obsidiumban, vagy csak annak félelmében volna is, azon szempillantásban megállítassék és az feje a várból kivetessék.

Porkoláb uraméknak igen szorgalmatos vigyázások legyen a czeit házakra, munitiókra, porosházakra igen jól reá vigyázzanak; kapitány uramék is szorgalmatosan reá vigyázzon, kik, mint járnak el tisztekben. A pattantysokat is reá erőltesse ő klme, hogy jól vigyázzanak ők is, az ő tiszteket illető dolgokban szorgalmatosan járjanak.

A kapu betételben, fölnyitásban, az eddigvaló szokást kell követni, ha mi kisebb alkalmatlansággal félhetne is ember olykor, igen meglássák ő klmek mint nyittassák meg, sőt valameddig a várnak állapotja bizonyos korban tevődik, mindaddig oly szorgalmas vigyázással kell lenni, a kapukon igen meg kell látni, kit, mint bocsátanak be, úgy a szekereseket, zásnosokat is jól meg kell vizsgálni; fegyverrel senkit be nem kell bocsátani, magyarországi embert kiváltképpen.

Magyarországi embernek senkinek szállást hírnélkül kmetek ne adjon. Czirkálókat éjjel-nappal tartván kmetek a rendelt helyeken; ha pedig az állapot úgy kívánja, több helyekre is állítsanak czirkálókat.

A kapukra szolgáló belső várban levő ágyúk lyukaikat kitisztítsák és egyéb szükséges helyeket is készen tartsanak, hogy a szükség idején a kapuknak succurrálhassanak.

A mely ajtót kapitány uramnak hagytam meg csináltatni, el ne felejtse ő klme mentől hamarébb meg csináltatni. Az istálló kapujánál levő egy régi gyalognak kapitány uram tegyen rendet, mit csináljanak; azon belől levő kaput is el kell készítettetni, ott éjjel-nappal mind a két helyen strása legyen.

Jelt adtam én a regestumban, a szerint osszák ki minden estve a jelt.

Mit nem reméllek, Isten se adja, ha mi oly casus interveniálna, hogy szoros állapotra jutnánk, s ő kelmek kész pénzen kenyeret nem vehetnének, a praesidium ki nem járhatván, a várban levő élésre kellene

szorulni: husz vagy tizennyolcz napra adjon egy negyed buzát vagy lisztet egy legényre az olyan casusban; egy turót s szalonnát is adhat kapitány uram illendő képpen.

A várban ha a lövő szerszámokhoz elegendendő eczet nem leszen, két hordóbort bé vétethet ő klme az eczetes házba, a míg eczet is leszen a lövő szerszámokhoz,

Senki instantiara, kérésre semmit is a várból ki ne adjon, a belső várba senkit is be menni ne engedjen.

Senkinek oda fel javait felvinni ne engedje; a ki olyat akar, találja meg a mi kglmes urunkat ő nagyságát.

Két postája leszen ő klmének, czímer leszen ő klménél, ha mi occurral, éjjel-nappal tudósítson ő klme engemet, én tudósítom urunkat, vagy a miben én az idevaló dolgokat segíthetem, el nem mulatom.

Ötven lovasa leszen a vármegyének is, azoknak is megleszen hagyva, úgy az ittvaló nemeseknek s hajdúknak is, kapitány uramtól függjenek. Ha úgy kívántatik, ő klme correspondeálván viceispán urammal, kinek is leszen tanúsága, a vármegye mentest felül, ha a szükség kevénya klmed a vármegyének eleiben a főrendekben(ből) be is vihet, inkább vigyázhat klmetek.

Az urunk vice udvari hadnagyától kapitány és porkoláb uramék után függjön az egész magyar gyalogság; a kővári puskásoknak leszen hadnagyok, mikor a kővári puskások változnak, azokat, a kik beállanak, mindeniket megeskessék a mi kegyelmes urunk s a nemes ország hűségére, a várnak oltalmazására.

Mivel ennek a várnak állapotját én mindenestől ki nem tanulhátám, a mi kgl s urunk ő Nsga s a nemes ország annyira meg nyugodtak a klmetek hűségében, kapitány s Losonczy uram, hogy az asszony is, halálának előtte is, mikor az asszony ő Naga praesidiuma volt is a várban, klmeteket választották s praeficiálták magok részéről ebben a várban. Klmetek azért, ha mit egyebet jobbat, hasznosabbat a mi kgl s urunk ő Naga s a nemes ország javára fel talál, elkövessék és eddigvaló hűségeket tovább való hasznos magok viselésével pecsételjék meg; elhidje az klmetek, kiváltképpen klmed Katona Mihály uram a mi kgl s urunknak ő Nagának nagy kegyelmességét nem sokára elveszi. Kérem azért klmeteket, minden dolgaiban Istent félvén, alkalmaztassa klmetek úgy a dolgokat, hogy az egész praesidium a várral együtt a mi kgl s urunk s a nemes ország hűségében conserváltassék. Isten vezérelje klmeteket minden jóra s a mi kgl s urunk s a nemes ország megmaradására, éltesse

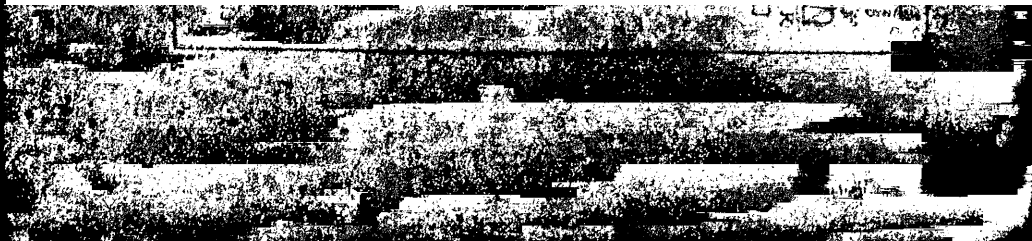
is kmeteket ő felsége sok esztendeig egészségben. Datum Huszt, Februarii, 1669.

Írásom elvégezése után találtatván meg nemzetes Gyulafi László uramtól s Váradi Jonás uramtól, azért klned Kapitány uram, ha a szükség kívánja, ő kegyelmeknek magoknak is szállást adasson, feleségeknek, javaiknak, éléseknek is.

Egyszerű fogalmazvány, pár helyen Teleki Mihály sajátkezű igazításával, a Teleki-levéltárban 4309. sz. a.

Közli : KONCZ JÓZSEF.

SERENISS. GEORGIVS RAGOTZIVS
TRANSILVANIÆ PRINCEPS.

P. de Iode excudit

I. RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM.

